

Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет педагогічної освіти

Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан

факультету педагогічної освіти

_____ доц. Герцюк Д.Д.

“30” серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ

Галузь знань 01 – Освіта / Педагогіка
Спеціальність 016 - «Спеціальна освіта»
Освітній рівень – перший (бакалаврський)

Львів – 2019

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи психології» для студентів за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» (бакалавр), галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка «30» серпня, 2019 року. – 25 с.

Розробник: Петровська І.Р, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи

Протокол № 1 від „30” серпня 2019 року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Островська К.О.)
(прізвище та ініціали)

© Петровська І.Р, 2019

© ЛНУ ім. І. Франка, 2019

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>01 Освіта/ Педагогіка</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>016 «Спеціальна освіта»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Змістових модулів – 2		<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - <u>немає</u>		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 150		<i>Семестр</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,375 заочної форми навчання: аудиторних – 1,625 самостійної роботи студента – 7,75	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	1-й	1-й
		<i>Лекції</i>	
		32 год.	10 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		48 год.	16 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		70 год.	124 год.
		ІНДЗ:	
Вид контролю: іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета. Навчальна дисципліна «Основи психології» розроблена таким чином, щоб надати студентам необхідні психологічні знання, обов'язкові для того, щоб коректно здійснювати діагностико-консультативну та корекційно-розвивальну діяльність; розуміти психологічні причини та закономірності виникнення порушень психічного та (або) фізичного розвитку; знати психологічні прийоми та способи організації ефективної взаємодії учасників освітнього процесу, зумовлені закономірностями та особливостями змісту корекційно-педагогічної діяльності. *Мета* навчальної дисципліни – сформувати у студентів поняття про наукову психологію: її основні категорії, закони, практичні можливості; ознайомити з важливістю психологічних знань у майбутній професійній діяльності; сформувати розуміння особливостей різних етапів розвитку особистості; суті різних психічних явищ та фактів; допомогти студентам психологічно підготуватися до розв'язання складних задач і практичних проблем спеціальної освіти. Оволодіння курсом психології передбачає не просто засвоєння певних знань, але і формування психологічної культури. Вона включає в себе комплекс психологічних вмінь та знань, які необхідні для розв'язання різноманітних психологічних проблем, які виникають в професійному та приватному житті людини.

2.2. Завдання. Основні завдання курсу: ознайомлення з основними категоріями, принципами, методами та практичними можливостями наукової психології; базовими уявленнями про психічні явища та феномени, особливостями різних етапів розвитку особистості та її соціалізації, психолого-педагогічними аспектами спілкування, можливостями та специфікою різних форм фахової психологічної допомоги, а також формування психологічно свідомого ставлення до розв'язання професійних проблем спеціальної освіти, здатності критично оцінювати ситуації та сторони взаємодії, ідентифікувати конструктивні та деструктивні впливи на особистість та міжособову взаємодію.

2.3. Компетентності (за освітньою програмою)

2.3.1. Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Навички міжособистісної взаємодії.

2.3.2. Фахові компетентності

ФК-4. Здатність до застосування сучасних знань про особливості розвитку дитини як суб'єктів навчального, корекційно-освітнього і навчально-реабілітаційного процесів на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку і дизонтогенезу.

ФК-5. Навички застосування знань про психологічні механізми навчання та виховання дитини задля забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості з порушеннями психофізичного розвитку.

ФК-15. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку впродовж життя.

2.4. Програмні результати навчання (за освітньою програмою)

РН 1. Знати теоретичні аспекти особливостей розвитку і освіти людини, яка має обмежені можливості життєдіяльності, особливостей становлення і соціалізації її як особистості.

РН 2. Здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання задач спеціальності.

РН 6. Застосовувати знання і розуміння для ідентифікації, формулювання і вирішення задач спеціальності, використовуючи відомі психологічні та педагогічні методи та логопедичні методики.

РН 18. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ПЕРСОНОЛОГІЯ

Тема 1. Психологія як наука

Історичний розвиток психології. Психіка. Функції психіки. Психічні явища. Основні напрямки психології. Галузі спеціальної психології. Практичне значення психології у майбутній професійній діяльності.

Література

1. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. – К. : Каравела, 2013
2. Загальна психологія / За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
3. Засекина Л.В, Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування: навчальний посібник. – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. – 216 с.
4. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
5. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.

Тема 2. Методи психологічної науки: методи пояснення, розуміння та впливу на психіку людини.

Класифікація методів психології. Спостереження. Експеримент. Опитування. Тести. Інші емпіричні методи. Методи практичної психології: психотерапія, психокорекція, психотренінг, психологічне консультування.

Література

1. Загальна психологія / За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
2. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
3. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
4. Психологія: Підручник / За ред. Ю. Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 390 с.
5. Засекина Л.В, Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування: навчальний посібник. – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. – 216 с.

Тема 3. Проективні методи дослідження особистості.

Проекція як психологічний феномен. Особливості проективних методик. Концепція аналізу методик: адитивних, інтерпретативних; конститутивних; імпресивних; конструктивних; рефрактивних; катартичних; експресивних.

Література

1. Бурлакова Н.С., Олешкевич В.И. Проективные методы: теория, практика применения к исследованию личности ребенка. - М., 2001. - 352 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Введение в проективную психологию / Л.Ф. Бурлачук. – Киев: Ника-Центр; Вист-С., 1997.
3. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.
4. Шамлян К. Проективні методи дослідження особистості : підручник / К. Шамлян, М. Кліманська; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів, 2014. – 465 с.

Тема 4. Психологія особистості. Структурний аналіз особистості.

Поняття «індивід», «індивідуальність», «особистість». Формування особистості. Соціалізація та інтерналізація. Структурний аналіз особистості. Структура особистості З. Фрейда. Структура особистості Е. Берна. Структура особистості К. Платонова. Захисні механізми особистості.

Література

1. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. – К. : Каравела, 2013
2. Копець Л. В. Психологія особистості: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.; Вид-дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. – 460 с.
3. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2001. – 487 с.
4. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
5. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.
6. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности: основные положения, исследования и применение. – СПб: Питер-Пресс, 1997. – 608 с.

Тема 5. Темперамент. Теорії темпераменту

Поняття про темперамент та його провідні риси. Теорії темпераменту: гуморальна теорія; конституційна теорія; фізіологічна теорія; регуляторна

теорія. Типи темпераменту та їхня психологічна характеристика. Вплив темпераменту на діяльність людини

Література

1. Партико Т. Б. Загальна психологія. Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.
2. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
3. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.
4. Столяренко Л.Д. Основы психологии. Ростов-на-Дону: «Феникс», 2000. -672 с.

Тема 6. Характер. Акцентуації характеру

Поняття про характер та його провідні риси. Історія вчення про характер. Поняття про акцентуації характеру. Типи акцентуацій характеру. Чинники формування характеру

Література

1. Партико Т. Б. Загальна психологія. Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.
2. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
3. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.
4. Столяренко Л.Д. Основы психологии. Ростов-на-Дону: «Феникс», 2000. -672 с.

Тема 7. Здібності

Поняття про здібності та їхню природу. Види здібностей: загальні здібності; спеціальні здібності. Особливості особистості обдарованої людини. Організація навчання та виховання обдарованої молоді: принципи та стратегії навчання; концептуальні моделі навчання обдарованих; сучасні технології навчання обдарованих; педагог для обдарованих.

Література

1. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
2. Партико Т. Б. Загальна психологія. Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.
3. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
4. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

Тема 8. Потреби, мотиви та ціннісні орієнтації особистості

Потреби. Піраміда потреб А. Маслоу. Самоактуалізація як найвищий рівень особистісного розвитку. Характерні ознаки особи, що самоактуалізується. Мотиви. Види мотивів. Мотивація: зовнішня та внутрішня. Цінності. Види цінностей. Ціннісні орієнтації.

Література

1. Загальна психологія / За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
2. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
3. Партико Т. Б. Загальна психологія. Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.
4. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
5. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПІЗНАВАЛЬНІ ТА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВІ ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ СПІЛКУВАННЯ

Тема 9. Психолого-педагогічні аспекти спілкування

Поняття про спілкування; його структура та функції. Засоби спілкування. Види спілкування. Ефекти міжособистісного сприймання. Соціально-психологічні механізми впливу в процесі спілкування. Принципи впливу на поведінку за Р. Чалдіні. Комунікативні бар'єри. Прийоми підвищення ефективності спілкування

Література

1. Засекина Л.В, Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування: навчальний посібник. – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. – 216 с.
2. Майерс Д. Социальная психология. – СПб: Питер, 1997 – 688 с.
3. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
4. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.
5. Столяренко Л.Д. Основы психологии. Ростов-на-Дону: «Феникс», 2000. –672 с.
6. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

Тема 10. Психологія міжособистісних стосунків у групах.

Характеристики груп: типи, структура, процеси, рівень розвитку. Групова сумісність, її різновиди. Феномени прийняття колективних рішень: ефект поляризації, феномен «group-think», ефект «соціальної фасилітації», ефект «соціальних лінощів», феномен «вивченого дисонансу», ефекти «обсягу» і «складу» групи, ефект «асиметрії якості рішень», феномен ідіосинкразичного кредиту, феномен хибної згоди, феномен «віртуального вирішувача», ефект конформізму.

Література

1. Майерс Д. Социальная психология. – СПб: Питер, 1997 – 688 с.

2. Засекина Л.В, Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування: навчальний посібник. – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. – 216 с.
3. Психологія: підруч. для студ.вищ.навч.закл./Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
4. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.
5. Столяренко Л.Д. Основы психологии. Ростов-на-Дону: «Феникс», 2000. -672 с.
6. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

Тема 11. Проблема лідерства та керівництва

Поняття лідерства. Теорії лідерства. Типи лідерів. Стили управління. Стратегії поведінки у конфлікті. Шляхи підвищення ефективності групової діяльності.

Література

1. Майерс Д. Социальная психология. – СПб: Питер, 1997 – 688 с.
2. Психологія: підруч. для студ.вищ.навч.закл./Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
3. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.
4. Засекина Л.В, Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування: навчальний посібник. – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. – 216 с.
5. Столяренко Л.Д. Основы психологии. Ростов-на-Дону: «Феникс», 2000. -672 с.
6. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

Тема 12. Пізнавальні процеси особистості (відчуття, сприймання)

Відчуття як джерело інформації про навколишній світ і внутрішні стани людини. Види відчуттів та їхня класифікація. Закономірності відчуттів. Сприймання. Основні типи сприймання. Універсальні закони людського сприймання. Ілюзії сприймання.

Література

1. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.
2. Савчин М.В. Загальна психологія: навч. посіб./ М.В.Савчин. – К.: Академвидва, 2011. – 464 с.
3. Павелків Р. В. Загальна психологія. Підручник. – К.: Кондор, 2009. – 576 с
4. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
5. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

Тема 13. Пізнавальні процеси особистості (увага, пам'ять)

Увага. Види уваги. Властивості уваги. Особливості подразників, що викликають у людини мимовільну увагу.

Пам'ять. Види пам'яті. Специфічні закони пам'яті: закон інтерференції; закон ефекту краю (початку — кінця); закон Ресторф (випадання з ряду); закон

ремінісценції; закон Зейгарник; закон Міллера. Методи ефективного запам'ятовування

Література

1. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.
2. Савчин М.В. Загальна психологія: навч. посіб./ М.В.Савчин. – К.: Академвидва, 2011. – 464 с.
3. Павелків Р. В. Загальна психологія. Підручник. – К.: Кондор, 2009. – 576 с
4. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
5. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

Тема 14. Пізнавальні процеси особистості (уява, мислення, мовлення)

Уява. Функції уяви. Види уяви та їхня класифікація. Механізми побудови образів уяви.

Мислення. Види мислення. Мисленнєві операції.

Мовлення. Види мовлення. Становлення мовлення у дитинстві

Література

1. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.
2. Савчин М.В. Загальна психологія: навч. посіб./ М.В.Савчин. – К.: Академвидва, 2011. – 464 с.
3. Павелків Р. В. Загальна психологія. Підручник. – К.: Кондор, 2009. – 576 с
4. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
5. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

Тема 15. Емоційно-вольова сфера особистості.

Поняття про емоції та почуття, їхні властивості та основні функції. Види емоцій і почуттів та їхня класифікація. Емоційні стани як форми переживань людини.

Загальне поняття про вольову діяльність людини. Функції волі. Прийоми і техніки емоційно-вольової саморегуляції. Самоменеджмент

Література

1. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. – К. : Каравела, 2013
2. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007. – 256 с.
3. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
4. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.
5. Штепа О.С. Самоменеджмент (самоорганізація особистості): навч. Посібник / О.С.Штепа. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012 – 362 с.

Тема 16. Прокрастинація та способи її подолання

Види прокрастинації: щоденна (побутова), у прийнятті рішень, невротична, компульсивна, академічна. Типи прокрастинації: відкладання виконання завдань; відкладання прийняття рішень. Наслідки прокрастинації. Основні причини виникнення прокрастинації. Теорії прокрастинації. Теорія тимчасової мотивації. Техніки боротьби з прокрастинацією. Категоризація використання часу. Техніка Ейзенхауера. Планування справ. Розподіл зусиль. Управління цілями.

Література

1. Ariely, Dan & Wertenbroch, Klaus (2002), "Procrastination, Deadlines, and Performance: Self-Control by Precommitment", *Psychological Science* T. 13 (3): 219–224.
2. Людвиг П. Победи прокрастинацію! Как перестать откладывать дела на завтра. – М. : Альпина Паблшер, 2017. – 264 с.
3. Фьоре Н. Психология убеждения. Лёгкий способ перестать откладывать дела на потом. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013.
4. Боно Е. Научите себя думать. Самоучитель по развитию мышления. – М., 2005. – 288 с.
5. Орликовський М.О., Осовська Г.В., Ткачук В.І. Самоменеджмент: практикум: навч. посіб. для студ. вузів / Орликовський М.О., Осовська Г.В., Ткачук В.І. - К.: Кондор-Видавництво, 2012. - 410 с.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма						Заочна форма							
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Тема 1. Психологія як наука	9	2	3			4		1	1				8	
Тема 2. Методи психології	9	2	3			4								8
Тема 3. Проективні методи дослідження особистості	9	2	3			4								8
Тема 4. Психологія особистості. Структурний аналіз особистості	10	2	3			5		2	1				8	
Тема 5. Темперамент. Теорії темпераменту	9	2	3			4		2	1				8	
Тема 6. Характер. Акцентуації характеру	9	2	3			4			1				8	
Тема 7. Здібності	9	2	3			4			1				8	
Тема 8. Потреби, мотиви та ціннісні орієнтації особистості	10	2	3			5			1				8	
Тема 9. Психолого-педагогічні аспекти	10	2	3			5							8	

спілкування								2	2			
Тема 10. Психологія міжособистісних стосунків у групах	10	2	3			5						8
Тема 11. Проблема лідерства та керівництва	10	2	3			5						8
Тема 12. Пізнавальні процеси особистості (відчуття, сприймання)	9	2	3			4						8
Тема 13. Пізнавальні процеси особистості (увага, пам'ять)	9	2	3			4		2	2			8
Тема 14. Пізнавальні процеси особистості (увага, мислення, мовлення)	9	2	3			4						8
Тема 15. Емоційно-вольова сфера особистості.	10	2	3			5			1			8
Тема 16. Прокрастинація та способи її подолання	9	2	3			4		1	1			8
Усього годин	150	32	48			70	150	10	16			128

5-6. Теми семінарсько-практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Психологія як наука. 1. Історичний розвиток психології. Основні етапи 2. Психіка. Функції психіки. Психічні явища (психічні процеси, психічні стани, психічні властивості). 3. Основні напрямки психології: біхевіоризм, психоаналіз, гештальтпсихологія, гуманістична психологія. 4. Галузі психології. <i>Дискусія-роздуми на тему «Практичне значення психології у моїй майбутній професійній діяльності».</i>	3	
2	Тема 2. Методи психології. 1. Методи пояснення психіки людини: теоретичні, організаційні, емпіричні (спостереження, експеримент, опитування, тести: класифікація тестів), опрацювання даних, інтерпретаційні.	3	1

	<p>2. Методи розуміння психіки людини: емпатичне слухання, ідентифікація, інтерпретація внутрішнього світу іншої людини.</p> <p>3. Методи впливу на психіку людини: психотерапія, психокорекція, психотренінг, психологічне консультування.</p> <p><i>Індивідуальне завдання «Спостереження»</i></p>		
3	<p>Тема 3. Проективні методи дослідження особистості.</p> <p>1. Особливості проективних методик.</p> <p>2. Класифікація проективних методів (за Л.Франком)</p> <p>3. Методика «Кінетичний малюнок сім'ї» (Р.Бернс, С.Кауфман)</p> <p>4. Методика «Малюнок дерева» (К. Кох)</p> <p><i>Проведення методики «Неіснуюча тварина» (М.З.Дукаревич)</i></p>	3	
4	<p>Тема 4. Психологія особистості. Структурний аналіз особистості.</p> <p>1. Поняття «індивід», «індивідуальність», «особистість».</p> <p>2. Формування особистості. Соціалізація та інтерналізація.</p> <p>3. Структурний аналіз особистості. Структура особистості З. Фрейда. Структура особистості Е. Берна. Структура особистості К. Платонова</p> <p>4. Захисні механізми особистості.</p> <p><i>Есе на тему «Становлення моєї особистості та індивідуальності: основні фактори впливу»</i></p>	3	1
5	<p>Тема 5. Темперамент</p> <p>1. Поняття про темперамент та його провідні риси.</p> <p>2. Теорії темпераменту: гуморальна теорія; конституційна теорія; фізіологічна теорія; регуляторна теорія.</p> <p>3. Типи темпераменту та їхня психологічна характеристика: сангвініки; холерики; флегматики; меланхоліки.</p> <p>4. Вплив темпераменту на діяльність людини</p> <p><i>Проведення тесту на темперамент Г. Айзенка</i></p>	3	1
6	<p>Тема 6. Характер</p> <p>1. Поняття про характер та його провідні риси</p> <p>2. Історія вчення про характер</p> <p>3. Типи акцентуацій характеру</p> <p>4. Чинники формування характеру</p> <p><i>Проведення тесту на акцентуації характеру К.Леогарда-Г.Шмішека</i></p>	3	1
7	<p>Тема 7. Здібності</p> <p>1. Поняття про здібності та їхню природу.</p> <p>2. Види здібностей: загальні здібності; спеціальні</p>	3	1

	<p>здібності.</p> <p>3. Особливості особистості обдарованої людини.</p> <p>4. Організація навчання та виховання обдарованої молоді: принципи та стратегії навчання; концептуальні моделі навчання обдарованих; сучасні технології навчання обдарованих; педагог для обдарованих.</p> <p><i>Проведення методики на визначення рівня сформованості загальних творчих здібностей особистості</i></p>		
8	<p>Тема 8. Потреби, мотиви та ціннісні орієнтації особистості</p> <p>1. Потреби. Піраміда потреб А. Маслоу.</p> <p>2. Самоактуалізація як найвищий рівень особистісного розвитку. Характерні ознаки особи, що самоактуалізується.</p> <p>3. Мотиви. Види мотивів. Мотивація: зовнішня та внутрішня.</p> <p>4. Цінності. Види цінностей. Ціннісні орієнтації.</p> <p>Проведення методик на діагностику мотиваційної та ціннісної сфер особистості: «Мотиваційна структура особистості» (В.Е.Мільман); «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості» (С. Бубнов)</p> <p>Виконання контрольних тестових завдань за МОДУЛЕМ I: Теми 1-8.</p>	3	1
9	<p>Тема 9. Психолого-педагогічні аспекти спілкування</p> <p>1. Поняття про спілкування; його структура та функції</p> <p>2. Засоби спілкування</p> <p>3. Види спілкування</p> <p>4. Ефекти міжособистісного сприймання</p> <p>5. Соціально-психологічні механізми впливу в процесі спілкування.</p> <p>6. Принципи впливу на поведінку за Р. Чалдіні.</p> <p>7. Комунікативні бар'єри. Прийоми підвищення ефективності спілкування</p> <p><i>Тренінгові вправи із формування комунікативних умінь і навичок</i></p>	3	
10	<p>Тема 10. Психологія міжособистісних стосунків у групах.</p> <p>1. Характеристики груп: типи, структура, процеси, рівень розвитку.</p> <p>2. Групова сумісність, її різновиди.</p> <p>3. Феномени прийняття колективних рішень: ефект поляризації, феномен «group-think», ефект «соціальної фасилітації», ефект «соціальних лінощів», феномен «вивченого дисонансу», ефекти «обсягу» і «складу» групи, ефект «асиметрії якості рішень», феномен ідіосинкразичного кредиту, феномен хибної згоди, феномен</p>	3	2

	«віртуального вирішувача», ефект конформізму. <i>Тренінгова вправа «Пересадка серця» та/або рольова гра «Бункер»</i>		
11	Тема 11. Проблема лідерства та керівництва 1. Поняття лідерства. Теорії лідерства. 2. Типи лідерів. 3. Стилi управління. 4. Стратегії поведінки у конфлікті. 5. Шляхи підвищення ефективності групової діяльності. <i>Проведення тесту К.Томаса на тип (стратегію) поведінки у конфліктній ситуації.</i>	3	
12	Тема 12. Пізнавальні процеси особистості (відчуття, сприймання) 1. Відчуття як джерело інформації про навколишній світ і внутрішні стани людини. 2. Види відчуттів та їхня класифікація. 3. Закономірності відчуттів. 4. Сприймання. Основні типи сприймання. 5. Універсальні закони людського сприймання. 6. Ілюзії сприймання.	3	
13	Тема 13. Пізнавальні процеси особистості (увага, пам'ять) 1. Увага. Види уваги. 2. Властивості уваги 3. Особливості подразників, що викликають у людини мимовільну увагу 4. Пам'ять. Види пам'яті. 5. Специфічні закони пам'яті: закон інтерференції; закон ефекту краю (початку — кінця); закон Ресторф (випадання з ряду); закон ремінісценції; закон Зейгарник; закон Міллера. 6. Методи ефективного запам'ятовування	3	2
14	Тема 14. Пізнавальні процеси особистості (уява, мислення, мовлення) 1. Уява. Функції уяви 2. Види уяви та їхня класифікація 3. Механізми побудови образів уяви. 4. Мислення. Види мислення. 5. Мисленнєві операції. 6. Мовлення. Види мовлення. 7. Становлення мовлення у дитинстві	3	
15	Тема 15. Емоційно-вольова сфера особистості. 1. Поняття про емоції та почуття, їхні властивості та основні функції 2. Види емоцій і почуттів та їхня класифікація 3. Емоційні стани як форми переживань людини	3	1

	4. Загальне поняття про вольову діяльність людини. Функції волі. 5. Прийоми і техніки емоційної саморегуляції. <i>Тренінгові вправи на емоційну та вольову саморегуляцію.</i>		
16	Тема 16. Прокрастинація та способи її подолання 1. Види прокрастинації 2. Наслідки прокрастинації 3. Причини виникнення прокрастинації 4. Теорія тимчасової мотивації 5. Техніки боротьби з прокрастинацією Виконання контрольних тестових завдань за МОДУЛЕМ II: Теми 8-16.	3	1
	Всього:	48	12

7. Теми лабораторних занять

Лабораторних занять не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Форма роботи	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Підготовка до семінарських занять	48	48
2	Організація, проведення та підготовка протоколу спостереження	12	40
4	Підготовка до модулів / заліку	10	40
	Всього	70	128

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуального навчально-дослідного завдання не заплановано

10. Методи навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання різноманітних методів та технологій викладання і навчання.

Пояснювально-ілюстративний метод: повідомлення інформації з використанням різних засобів з подальшим усвідомленням такої інформації та її фіксацією у пам'яті студентів. Найчастіше метод реалізується на лекціях у формі розповіді чи пояснення складного теоретичного та (або) великого за обсягом навчального матеріалу тощо.

Репродуктивний метод: відтворення і повторення способу діяльності за сформованим динамічним стереотипом дій. Метод є корисним для засвоєння основних понять.

Активні методи навчання: послідовна й цілеспрямована постановка перед студентами завдань, розв'язуючи які вони активно засвоюють нові знання.

Метод проблемного викладу навчального матеріалу передбачає створення проблемних ситуацій, надання допомоги студентам у їхньому аналізі з подальшим спільним розв'язанням поставлених завдань. Під час вивчення навчальної дисципліни викладач формує у студентів зразки наукового пізнання та вирішення проблемної ситуації.

Частково-пошуковий (евристичний) метод спрямований на залучення студентів до самостійного розв'язання пізнавального завдання. При цьому студенти опановують різні способи пошуку інформації, формують переконаність в істинності нових знань, аналізують достовірність отриманих результатів та можливі помилки та труднощі.

Наочні методи (ілюстрування, демонстрування, комп'ютерна презентація тощо).

Робота з навчально-методичною літературою, науковими джерелами і електронними ресурсами (конспектування, тезування, анотування, рецензування).

Відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи організації самостійної роботи (розв'язання завдань, виконання творчих завдань тощо).

Інтерактивні та активізації навчання, з використанням новітніх мультимедійних та комп'ютерних технологій (групове навчання, мозковий штурм, робота в парах).

При викладанні навчальної дисципліни використовуються різноманітні *технології навчання* - як традиційні, так і сучасні (особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні тощо). При цьому навчання є студентськоцентрованим та здійснюється через активну практичну діяльність. Зокрема, для активізації освітнього процесу передбачено застосування проблемних лекцій, ділових ігор, занять-дискусій тощо.

Лекції органічно поєднуються не лише з практичними заняттями, а й із самостійною роботою, яка полягає в самостійному опрацюванні теоретичного матеріалу, підготовці до практичних занять, пошуку необхідної інформації, підборі та огляді літературних джерел за заданою тематикою, виконанні індивідуальних завдань тощо.

11. Критерії та методи оцінювання

Поточний контроль проводиться на усіх видах аудиторних занять (лекції, практичні заняття), а також оцінюється самостійна робота. Поточний контроль на усіх видах аудиторних занять реалізується такими методами: усного і

письмового опитування, виступів на практичних заняттях, підготовка та демонстрація презентацій, проведення контрольних робіт, модулів на інше.

Методи підсумкового оцінювання: усний, письмовий, тестовий контроль, екзамен. Для оцінювання рівня засвоєння знань студентам пропонуються тестові завдання, розроблені за таким зразком:

Темперамент – це:

1. індивідуальне поєднання стійких властивостей людини, що проявляються і її поведінці;
2. надмірний розвиток окремих властивостей людини;
3. індивідуально-своєрідні властивості психіки, що визначають динаміку психічної активності людини;
4. реалізація свої можливостей.

Взаємодія двох або більше людей, спрямована на обмін інформацією пізнавального чи афективно-оціночного характеру – це...

1. спілкування
2. демонстративність
3. настроїв
4. система інтересів і зацікавлень

Розподіл балів, що присвоюється студентам

№ з/п	Вид діяльності студента	Кількість балів
1	Модульна контрольна робота (20 балів × 2)	40
2	Завдання. Спостереження	10
3	Есе	4
4	Робота на семінарсько-практичних заняттях: відповіді (4 бали × 18) + тести (2 бали × 6)	84
5	Термінологічний диктант (5 балів × 16)	80
Максимальна кількість балів		218
Поточний бал_ 50 балів Форма контролю – екзамен (50 балів)		50 балів – семестр $228:50=4,36$ Студент набрав А балів Розрахунок: $A : 4,36 = \underline{\hspace{1cm}}$ балів (за семестр)

Шкала оцінювання: ЗВО, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
A	90 – 100	5	Відмінно
B	81-89	4	Дуже добре
C	71-80		Добре
D	61-70	3	Задовільно

Е	51-60		Достатньо	
---	-------	--	-----------	--

11. Перелік питань до іспиту

1. Історичний розвиток психології.
2. Психіка. Функції психіки.
3. Психічні явища.
4. Основні напрямки психології.
5. Галузі психології.
6. Практичне значення психології.
7. Методи пояснення психіки людини.
8. Методи розуміння психіки людини.
9. Методи впливу на психіку людини
10. Особливості проєктивних методик.
11. Поняття «індивід», «індивідуальність», «особистість».
12. Формування особистості. Соціалізація та інтерналізація.
13. Структурний аналіз особистості. Структура особистості З. Фрейда.
14. Структура особистості Е. Берна.
15. Захисні механізми особистості
16. Поняття про темперамент та його провідні риси.
17. Теорії темпераменту: гуморальна теорія; конституційна теорія; фізіологічна теорія.
18. Типи темпераменту та їхня психологічна характеристика. Вплив темпераменту на діяльність людини
19. Поняття про характер та його провідні риси
20. Історія вчення про характер.
21. Поняття про акцентуації характеру. Типи акцентуацій характеру.
22. Чинники формування характеру
23. Поняття про здібності та їхню природу.
24. Види здібностей: загальні здібності; спеціальні здібності.
25. Особливості особистості обдарованої людини.
26. Організація навчання та виховання обдарованої молоді: принципи та стратегії навчання; концептуальні моделі навчання обдарованих; сучасні технології навчання обдарованих; педагог для обдарованих.
27. Потреби. Піраміда потреб А. Маслоу.
28. Самоактуалізація як найвищий рівень особистісного розвитку. Характерні ознаки особи, що самоактуалізується.
29. Мотиви. Види мотивів. Мотивація: зовнішня та внутрішня.
30. Цінності. Види цінностей. Ціннісні орієнтації.
31. Поняття про спілкування; його структура та функції.
32. Засоби спілкування.
33. Види спілкування.
34. Ефекти міжособистісного сприймання.
35. Соціально-психологічні механізми впливу в процесі спілкування.
36. Принципи впливу на поведінку за Р. Чалдіні.

37. Комунікативні бар'єри.
38. Прийоми підвищення ефективності спілкування
39. Характеристики груп: типи, структура, процеси, рівень розвитку.
40. Групова сумісність, її різновиди.
41. Феномени прийняття колективних рішень
42. Поняття лідерства. Теорії лідерства. Типи лідерів.
43. Стилi управління.
44. Стратегії поведінки у конфлікті.
45. Шляхи підвищення ефективності групової діяльності.
46. Відчуття як джерело інформації про навколишній світ і внутрішні стани людини. Види відчуттів та їхня класифікація. Закономірності відчуттів.
47. Сприймання. Основні типи сприймання. Універсальні закони людського сприймання. Ілюзії сприймання.
48. Увага. Види уваги. Властивості уваги. Особливості подразників, що викликають у людини мимовільну увагу.
49. Пам'ять. Види пам'яті. Специфічні закони пам'яті
50. Уява. Функції уяви. Види уяви та їхня класифікація. Механізми побудови образів уяви.
51. Мислення. Види мислення. Мисленнєві операції.
52. Мовлення. Види мовлення. Становлення мовлення у дитинстві
53. Поняття про емоції та почуття, їхні властивості та основні функції.
54. Види емоцій і почуттів та їхня класифікація. Емоційні стани як форми переживань людини
55. Загальне поняття про вольову діяльність людини. Функції волі. Прийоми і техніки емоційно-вольової саморегуляції
56. Види прокрастинації. Наслідки прокрастинації. Причини виникнення прокрастинації.
57. Теорія тимчасової мотивації. Техніки боротьби з прокрастинацією

13. Методичне забезпечення

Лекційний матеріал, методичні вказівки, матеріали для організації самостійної роботи студентів, електронна бібліотека підручників та посібників для використання студентами в процесі вивчення навчальної дисципліни розміщені у ВНС Moodle.

Інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи

Нижче запропоновані рекомендації щодо підготовки протоколу спостереження.

ЗАВДАННЯ «СПОСТЕРЕЖЕННЯ»

Алгоритм виконання завдання:

Крок 1. Ознайомтесь з навчальною літературою, яка стосується методу спостереження, а також з описом завдання та цим алгоритмом.

Важливо: не починайте практичної роботи над завданням до того часу, поки не ознайомитесь з теоретичним матеріалом.

Крок 2. Проведіть спостереження і грамотно заповніть протокол (див взірць нижче), залишивши без заповнення розділ «Інтерпретація фактів». Зробіть копію заповненого протоколу. Ксерокопія буде потрібна на 3 етапі.

Важливо: протокол має бути заповнений відповідно до запропонованої форми. Якщо після першого спостереження не вдалося отримати якісного, тобто достатньо повного і деталізованого протоколу, то спостереження треба провести ще раз (очевидно, що це буде спостереження за іншими людьми).

Крок 3. Попросіть когось з своїх знайомих допомогти Вам. Запропонуйте цій людині ксерокопію зробленого Вами протоколу спостереження для того, щоб він дав свою інтерпретацію фактів, які зафіксовані в протоколі (помічник повинен заповнити колонку «Інтерпретація фактів»), і зробити висновки з приводу особливостей ставлення Об'єкта спостереження до свого співрозмовника (висновок вписується в кінці протоколу).

Важливо: ця людина – Ваш помічник – не повинен бути безпосереднім свідком ситуації, в якій проводилось спостереження. Добре, якщо це буде людина, яка взагалі не вивчала психології. В цьому випадку вона буде «наївним спостерігачем», який продемонструє звичайне «буденне» спостереження. Правильно сформулюйте інструкцію для Вашого помічника (див. опис завдання нижче).

Крок 4. В оригіналі протоколу самі заповніть колонку «Інтерпретація фактів» і дайте відповідь на основне питання спостереження, вписавши його в кінці протоколу в якості висновку. Іншими словами, зробіть з оригіналом протоколу ту ж саму роботу, яку провів Ваш помічник з ксерокопією протоколу на попередньому етапі.

Важливо: не читайте інтерпретацій фактів спостереження та висновків, які зробив Ваш помічник до того часу, поки не закінчите свою роботу з протоколом. Цю вимогу треба виконувати для того, щоб забезпечити незалежність суджень.

Крок 5. Підготуйте письмовий звіт про виконання завдання згідно з запропонованим нижче описом. Порівняйте Вашу власну інтерпретацію отриманих фактів і інтерпретацію, яку зробив Ваш помічник, а також остаточні висновки. Встановіть спільне і відмінне між ними, спробуйте пояснити їх причини.

Важливо: Детальний письмовий аналіз цих спільних та відмінних особливостей інтерпретації з припущеннями про їх причини, а також порівняння отриманих висновків будуть основною частиною звіту по цьому завданню.

ОПИС ЗАВДАННЯ

Починати виконання завдання потрібно, підготувавши бланк протоколу (взірць див. нижче).

Згідно з метою та завданнями курсу Ви маєте навчитись спостерігати за поведінкою людей і інтерпретувати її. Ставлення людей один до одного є однією з найбільш доступних для спостереження та інтерпретації реальностей. Ця реальність виражається в міміці, жестах, в змісті та інтонаціях висловлювань, в дотиках, в відстані між людьми (дистанції), у взаємному розташуванні, в контакті очей і т.д. Тому, в якості мети спостереження була поставлена наступна: *поспостерігати за поведінкою юнака (чи дівчини) в умовах його (її) спілкування з особою протилежної статі і зробити висновок про особливості ставлення цієї людини до свого співрозмовника.*

Провести спостереження можна в студентській столовій, в кав'ярні, в бібліотеці, на дискотеці, в маршрутці і т.д. Основне, щоб у Вас була можливість достатньо довго (не менше 5-7 хвилин) спостерігати за поведінкою обраного Об'єкта, не привертаючи до себе його уваги. Постарайтесь в ході спостереження максимально повно, детально і точно фіксувати всі факти поведінки, які Ви побачите. Не забудьте зробити копію протоколу (для Вашого помічника) до (!) того моменту, коли Ви почнете заповнювати графу «Інтерпретація...»

Аналізуючи отримані результати і готуючи звіт:

- Зверніть увагу на допущені Вами помилки в фіксації фактів¹ (якщо вони є), поясніть їх походження. Чи вдавалось Вам подумки втримуватися від інтерпретації? Чому?
- Спробуйте відокремити найбільш яскраві факти поведінки Об'єкта, обґрунтуйте їх інтерпретацію. Чи вдалось Вам побачити якісь малопомітні факти поведінки, які, можливо, Об'єкт не хотів би виявляти? Що це за факти? Що вони можуть означати?
- Проаналізуйте, як зафіксовані Вами факти поведінки Об'єкта були інтерпретовані Вашим помічником? Чи є в цих інтерпретаціях такі, з якими Ви не погоджуєтесь? Чому? Спробуйте проаналізувати причини відмінностей у Ваших інтерпретаціях. Подумайте, чи не залежали Ваші судження від помічених Вами, але не до кінця усвідомлених і зафіксованих в протоколі фактів поведінки? Чи відрізняють Ваші висновки і висновки Вашого помічника про ставлення Об'єкта до свого співрозмовника?
- Порівнявши свої інтерпретації і висновки з тими, які зробив Ваш помічник, охарактеризуйте переваги та недоліки методу спостереження, причини суб'єктивності і способи підвищення його об'єктивності.

ФОРМА ПРОТОКОЛУ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Дата:		
Спостерігач:		
Час початку/ закінчення спостереження і його етапів	Факти (рухи, дії, жести, міміка, емоційні реакції, висловлювання, інтонації, контакт очима тощо)	Інтерпретація фактів (їх психол. зміст і значення)
	...	
	...	
	...	
	...	
	...	
	...	
Висновки	...	

Структура звіту.

Звіт оформляється на стандартних аркушах А-4. На титульному аркуші вказується факультет, група і прізвище виконавця, а також термін подачі звіту. Звіт має містити аналіз отриманих даних і висновки відповідно до інструкції, а також мати 2 додатки: додаток 1 – заповнений протокол спостереження відповідно до зразка, додаток 2 – ксерокопія протоколу спостереження, в якому частина «Інтерпретація...» заповнена іншою людиною – помічником дослідника. **ПРОТОКОЛИ Є ОBOB'ЯЗКОВОЮ ЧАСТИНОЮ ЗВІТУ, БЕЗ ЯКОЇ ЗВІТ НЕ ПРИЙМАЄТЬСЯ.**

14. Рекомендована література

Базова література

¹ Найбільш розповсюдженою помилкою при проведенні спостереження є фіксація в протоколі не стільки самих фактів спостереження, скільки своєї думки про те, що відбувається. Запис фактів спостереження має бути «фотографічним», а не «пояснювальним».

1. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б.Партико, С.Л.Грабовська, А.О.Вовк та ін.; за заг.ред. Т.Б.Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664 с.
2. Засекіна Л.В, Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування: навчальний посібник / Л.В. Засекіна, Т.В. Пастрик. – К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. – 216 с.
3. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Персонологія: специфіка, структура, механізм: навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. – К.: ДП «Вид-дім «Персонал», 2017.
4. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. – К.: Каравела, 2013
5. Загальна психологія / За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
6. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007. – 256 с.
7. Копець Л. В. Психологія особистості: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.; Вид-дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. – 460 с.
8. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2001. – 487 с.
9. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.
10. Савчин М.В. Загальна психологія: навч. посіб./ М.В.Савчин. – К.: Академвидва, 2011. – 464 с.
11. Павелків Р. В. Загальна психологія. Підручник. – К.: Кондор, 2009. – 576 с.
12. Психологія: Підручник / За ред. Ю. Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 390 с.

Допоміжна література

13. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – 464 с.
14. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навчальний посібник. — Київ: Центр навчальної літератури, 2003.
15. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. – К.: Либідь, 2003.
16. Шамлян К.М., Кліманська М.Б. Проективні методи дослідження особистості: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014.
17. Штепа О.С. Особистісна зрілість: Модель. Опитувальник. Тренінг. Монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім.І.Франка, 2008
18. Штепа О.С. Самоменеджмент (самоорганізація особистості): навч. посібник / О.С.Штепа. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012 – 362 с.
19. Фернхем А., Хейвен П. Личность и социальное поведение. – СПб.: Питер, 2001. – 368 с.
20. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность. Теория, упражнения, эксперименты. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2004. – 608 с.

21. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности: основные положения, исследования и применение. – СПб: Питер-Пресс, 1997. – 608 с.
22. Feist J., Feist G.I., Roberts T.M. Theories of Personality. - McGraw Hill Higher Education, 2017
23. Ariely, Dan & Wertenbroch, Klaus (2002). Procrastination, Deadlines, and Performance: Self-Control by Precommitment. Psychological Science T. 13 (3): 219–224.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.koob.ru/>
2. <http://psylib.kiev.ua/>
3. <http://chitalka.info/psy.html>
4. <http://vsetesti.ru/cat/tests/>
5. <http://kariera.in.ua/>